

Vegetació i fauna de les làmines d'aigua de la xarxa de parcs metropolitans

En el medi urbà, els ambients aquàtics naturalitzats, i particularment les làmines d'aigua, constitueixen un hàbitat amb un important valor ecològic que contribueix de manera destacada a mantenir i potenciar la biodiversitat dels parcs.

Gaudir d'aquests espais ben conservats depèn de tots. Com a ciutadans hem de ser responsables i evitar els mals hàbits que els puguin deteriorar. Hem d'evitar l'alliberament d'espècies exòtiques, que depreden o fan emmalaltir altres espècies, i les conductes poc respectuoses com ara no tenir cura a l'hora de passejar les nostres mascotes.

Aquest recull de fitxes amb fotografies inclou una mostra de les espècies vegetals presents a les làmines d'aigua dels parcs metropolitans. També inclou una breu descripció dels ocells més comuns que s'hi podrien trobar, així com dels insectes, peixos, amfibis i mamífers.

RELACIÓ D'ESPÈCIES VEGETALS

Nom català	Nom castellà	Nom científic
Asprella	Ova	<i>Chara vulgaris</i>
Boga	Espadaña	<i>Typha angustifolia</i>
Canyís	Carrizo	<i>Phragmites australis</i>
Càrex pèndul	Junca	<i>Carex pendula</i>
Creixen de cavall	Verónica acuática	<i>Veronica beccabunga</i>
Cua de cavall o aspreta	Cola de caballo	<i>Equisetum hyemale</i>
Esparгани	Esparganio	<i>Sparganium erectum</i>
Filipèndula o regina dels prats	Reina de los prados	<i>Filipendula ulmaria</i>
Jonc	Junco	<i>Juncus inflexus</i>
Jonc d'estany	Junco lacustre	<i>Scirpus lacustris</i>
Lisimàquia	Lisimaquia	<i>Lysimachia vulgaris</i>
Lliri groc	Lirio amarillo	<i>Iris pseudacorus</i>
Masega	Masiega	<i>Cladium mariscus</i>
Nenúfar blanc	Nenúfar blanco	<i>Nymphaea alba</i>
Nenúfar groc	Nenúfar amarillo	<i>Nuphar luteum</i>
Paraigua	Paraguas	<i>Cyperus alternifolius</i>
Pontedèria	Flor de la laguna	<i>Pontaderia cordata</i>
Potamogèton acolorit	Espiga de agua	<i>Potamogeton acoloratus</i>
Salicària	Arroyuela	<i>Lythrum salicaria</i>
Tàlia	Talia	<i>Thalia dealbata</i>

Asprella (*Chara vulgaris*)

Descripció | Alga d'aspecte similar a les plantes superiors, amb tiges desenvolupades i petites fulles en disposició verticil·lada molt característica. De color verd intens i aspre al tacte, ja que incorpora a la seva estructura la calç de l'aigua.

Distribució | Espècie autòctona d'àmplia distribució, encara que cada cop més escassa en alguns indrets.

Hàbitat | Aigües dolces, principalment calcàries.

Plantació | Es pot incorporar a les basses a través d'inòculs (fragments) portats d'altres basses. Necessita sediment per arrelar. Per afavorir l'espècie convé no retirar tot el sediment de les basses quan es buiden per netejar.

Valor ecològic | Les asprelles retenen els sediments i, per tant, contribueixen a combatre la torbesa. Són bones oxigenadores i ofereixen refugi a molts animals aquàtics. Són un indicador de bona qualitat de l'aigua.

Boça (*Typha angustifolia*)

Descripció | Planta helòfita robusta, de fulles allargades i estretes. Flors disposades en inflorescències cilíndriques travessades per un eix i separades, la masculina a la part superior i la femenina a la inferior. Floreix de maig a agost. Hi ha espècies similars, com la *Typha latifolia*, amb les fulles més amples i les flors menys separades.

Distribució | Pluriregional.

Hàbitat | Estanys i aiguamolls.

Plantació | Al sediment, exposada al sol, a 10 cm sota el nivell de l'aigua.

Valor ecològic | Reté nutrients de l'aigua. Crea biòtops per a amfibis, invertebrats i ocells. Té una gran capacitat d'envair tota la superfície de la làmina d'aigua si les condicions l'hi permeten.

Canyís (*Phragmites australis*)

Descripció | Planta helòfita. És una gramínia de grans dimensions amb una tija llarga envoltada de fulles llargues i amples. Les inflorescències apareixen a la part superior, sedoses al tacte.

Distribució | Pluriregional.

Hàbitat | Estanys i aiguamolls.

Plantació | Al sediment humit, exposada al sol.

Valor ecològic | Reté nutrients de l'aigua. Crea biòtops principalment per a ocells. Té un caràcter marcadament colonitzador. Per tant, pot ocupar tota la làmina d'aigua o algunes parts.

Càrex pèndul (*Carex pendula*)

Descripció | Planta higròfila amb tiges robustes i llises, fulla en forma de cinta d'un color verd intens, glauc a la part posterior. Forma mates denses que poden arribar a fer més d'un metre d'alçària. Flors en forma d'espiga pèndula.

Distribució | Àmplia distribució per la península Ibèrica. Espècie autòctona.

Hàbitat | Boscos de ribera, torrents i vora d'estanys.

Plantació | A uns 0-10 cm sota l'aigua en jardineres o directament al sediment.

Valor ecològic | S'utilitza sovint per depurar aigües. Serveix de refugi i suport per a amfibis i invertebrats aquàtics.

Creixen de cavall (*Veronica beccabunga*)

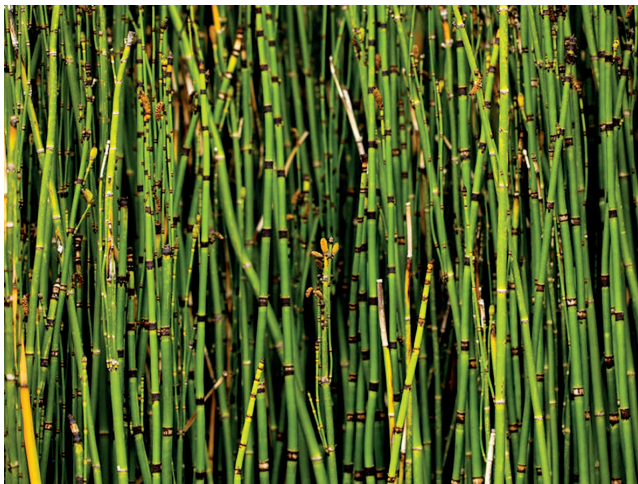
Descripció | Planta helòfita de tiges tombades, una mica gruixudes, amb fulles oposades ovades o el·líptiques amb el marge lleugerament dentat. Les flors, de color blau, es presenten en petits rams que neixen a les aixelles de les fulles. Floreix entre maig i setembre.

Distribució | Europa, Àsia i nord d'Àfrica.

Hàbitat | Vores de rierol, estanys i prats inundats.

Plantació | En jardineres o al sediment, exposada al sol, a 10 cm sota el nivell de l'aigua.

Valor ecològic | Reté nutrients de l'aigua. Crea biòtops per a amfibis i invertebrats. Les flors atrauen les abelles.

Cua de cavall o Aspreta (*Equisetum hyemale*)

Descripció | Planta amb rizomes subterranis reptants, amb tiges simples o poc ramificades d'entre 50 cm i un metre de longitud, amb estries longitudinals. Les fulles, molt petites, estan disposades en verticils, unides per la base mitjançant una beina que envolta la tija. La beina és blanquinosa.

Distribució | Eurosiberiana.

Hàbitat | Prats humits, vores de rius i rierols o sèquies.

Plantació | En sediment o en jardineres fora de l'aigua, però que rebí la humitat de la làmina. Li agrada certa ombra. Creix bé en ambients rics en nutrients.

Valor ecològic | Planta amb usos medicinals (diürètica). Absorbeix nutrients.

Esparгани (*Sparganium erectum*)

Descripció | Planta helòfita erecta de fulles coriàcies i flors verdes. Fruit en forma de glomèrul. Assoleix una alçària de 100-150 cm.

Distribució | Àmplia distribució per la península Ibèrica. Espècie autòctona.

Hàbitat | Estanys i rius d'aigües lentes.

Plantació | A uns 20-60 cm sota l'aigua en jardineres o directament al sediment.

Valor ecològic | Indicadora d'aigües poc contaminades. Capta nutrients i, per tant, ajuda a mantenir l'aigua en bones condicions. Serveix de refugi i suport per a amfibis i invertebrats aquàtics.

Filipèndula o regina dels prats (*Filipendula ulmaria*)

Descripció | Planta higròfita, de tija erecta, amb fulles compostes amb 5-9 folíols de forma ovada, amb base arrodonida i marge dentat. Les flors són petites i blanquinoses, disposades en cims compostos. Floreix entre juny i agost.

Distribució | Europa septentrional, rara a la conca mediterrània.

Hàbitat | Prats humits.

Plantació | Al sediment o en jardineres, exposada al sol, a prop de l'aigua. Aguanta bé el fred.

Valor ecològic | La seva floració atrau insectes. Pot constituir un bon refugi per a certs amfibis com la reineta. És una planta d'ús medicinal (diurètica i antireumàtica).

Jonc (*Juncus inflexus*)

Descripció | Planta higròfila amb fulla cilíndrica, recta i flexible d'un metre aproximat d'alçària. Floreix a la primavera amb flors disposades en raïm a la part terminal.

Distribució | Àmplia distribució per la península Ibèrica. Espècie autòctona.

Hàbitat | Prats inundables, terres humides, vores de rius i estanys.

Plantació | A una profunditat de 0-10 cm, tant en jardineres com directament al sediment, fent agrupacions denses per tal que la funció de biòtop per a diferents espècies sigui més efectiva.

Valor ecològic | Depura l'aigua a través de la captació de nutrients. En situació de gran densitat, és un bon refugi per a amfibis i invertebrats aquàtics.

Jonc d'estany (*Scirpus lacustris*)

Descripció | Planta helòfita, de fins a 3 metres d'alçària, de tiges de color verd, llargues, flexibles, llises i cilíndriques, i fulles basals curtes respecte de la tija. Les inflorescències, en forma de glomèruls compactes, estan situades a la part superior de la tija i són de color groc verdós, que passa de seguida a bru fosc. Floreix entre els mesos d'abril i setembre.

Distribució | Pluriregional.

Hàbitat | Estanys, aiguamolls i maresmes.

Plantació | Al sediment o en jardineres, exposada al sol, a 10 cm sota el nivell de l'aigua.

Valor ecològic | Reté nutrients de l'aigua. Pot ser un bon refugi o suport per a certes espècies. Pot ocupar tota la superfície de la bassa, si és poc fonda.

Lisimàquia (*Lysimachia vulgaris*)

Descripció | Planta higròfila, herbàcia, de tiges ramificades i secció rectangular. Fulles allargades i amples. Vistent floració estiuenca. Flors de color groc intens. Assoleix alçàries de 50 a 150 cm.

Distribució | Sud d'Europa. Espècie autòctona.

Hàbitat | Vores de rius i llocs entollats.

Plantació | En jardineres o directament al sediment. Al nivell de l'aigua o lleugerament per sota. Molt resistent a les gelades. Admet sol o mitja ombra.

Valor ecològic | Captació de nutrients. Refugi per a la fauna. Les flors poden atreure abelles i altres insectes.

Lliri groc (*Iris pseudacorus*)

Descripció | Planta higròfila que assoleix de 50 a 120 cm d'alçària amb floració primaveral i estival de flors grogues (amb varietats d'altres coloracions). Fulles allargades color verd glauc.

Distribució | Àmplia distribució per la península Ibèrica. Espècie autòctona.

Hàbitat | A la vora de rius i llacunes.

Plantació | De 0 a 15 cm sota l'aigua, tot i que sobreviu emergida sempre que l'arrel es mantingui humida. Es reproduïx vegetativament a través dels rizomes.

Valor ecològic | Gran capacitat de depuració d'aigües. Refugi per a amfibis com la reineta. Les flors atrauen les abelles.

Masegà (*Cladium mariscus*)

Descripció | Planta helòfita robusta de llargs rizomes amb tiges triangulars i fulles, que surten de les tiges, allargades, glauques i rígides, amb marges serrats. Les flors, de color marró, es reuneixen en una inflorescència formada per grups de 5 o 10 espigues. Floreix a finals de la primavera i a l'estiu.

Distribució | Pluriregional.

Hàbitat | Estanys i albuferes.

Plantació | En sediment o jardineres, ben exposada al sol. De 0 a 10 cm sota el nivell de l'aigua.

Valor ecològic | Pot ocupar grans extensions. Com la resta d'espècies de característiques similars, és una planta que creix bé en ambients amb disponibilitat de nutrients, de manera que pot ajudar a depurar les aigües de les làmines. Pot servir de refugi i zona de nidificació per a ocells.

Nenúfar blanc (*Nymphaea alba*)

Descripció | Planta hidròfila, perenne, d'arrels rizomatoses. Fulles arrodonides d'entre 10-30 cm de diàmetre, de color verd fosc a l'anvers i ferruginoses al revers, que presenten una notable escotadura. Flors grans, oloroses i blanques que sobresurten de l'aigua. Floreix de juliol a setembre.

Distribució | A tot Europa, al nord d'Àfrica i Àsia. Espècie autòctona.

Hàbitat | Estanys, aiguamolls i rius amb aigües permanents amb corrent lent, preferentment en ambients poc alterats i poc contaminats.

Plantació | Sota l'aigua entre 50 i 120 cm. En jardineres o directament al sediment. No tolera temperatures gaire baixes.

Valor ecològic | Captador de nutrients de l'aigua. L'ombra que projecta a la columna d'aigua limita la presència d'algues. Excel·lent suport per a la fauna aquàtica. Les flors poden atreure abelles i altres insectes.

Nenúfar groc (*Nuphar luteum*)

Descripció | Planta hidròfila. Fulles de forma oval o el·líptica, més anguloses que les del nenúfar blanc. Flor groga notablement més petita que la del blanc. Floreix de juny a setembre.

Distribució | Europa i oest d'Àsia. Molt localitzada a la península Ibèrica. Espècie autòctona.

Hàbitat | Estanys, gorgs i rius de corrent lent, poc alterats i poc contaminats.

Plantació | Sota l'aigua, entre 50 i 120 cm. En jardineres àmplies i baixes. Tolera temperatures baixes.

Valor ecològic | Captador de nutrients de l'aigua. L'ombra que projecta a la columna d'aigua limita la presència d'algues. Excel·lent suport per a la fauna aquàtica. Les flors poden atreure abelles i altres insectes.

Paraigua (*Cyperus alternifolius*)

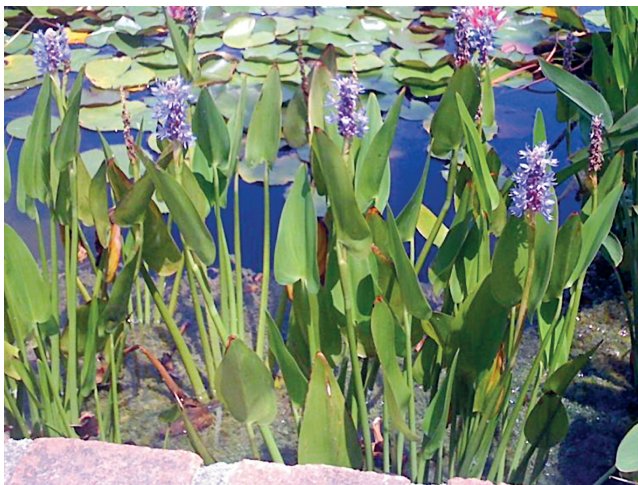
Descripció | Planta higròfila sempre verda que pot fer 2 metres d'alçària, amb tiges de secció triangular al capdamunt de les quals es disposen les fulles en forma de radial com para-sols i d'aquí el nom popular. Flors poc vistents.

Distribució | Madagascar. Espècie exòtica.

Hàbitat | Prats inundables, aiguamolls, i a la vora de rius.

Plantació | En jardineres amb el substrat permanentment humit. Les jardineres poden estar totalment submergides. És una planta molt resistent.

Valor ecològic | Proporciona un bon refugi a amfibis.

Pontedèria (*Pontaderia cordata*)

Descripció | Planta helòfita que creix en forma de mata, amb una alçària de 75 cm, amb fulles estretes lanceolades d'un color verd brillant. Flors disposades en espigues d'un color violeta intens. Floreix entre juny i setembre.

Distribució | Amèrica. Espècie exòtica.

Hàbitat | Vora d'estanys.

Plantació | En jardineres submergides de 15 a 30 cm. Resistent al fred.

Valor ecològic | Capta nutrients de l'aigua. Interessant per als amfibis. Les flors atrauen insectes que poden servir d'aliment per a libèl·lules.

Potamogeton acolorit (*Potamogeton coloratus*)

Descripció | Planta hidròfila amb fulles lanceolades flotants, però també amb fulles submergides. És perenne. Algunes fulles poden adquirir una coloració groguenca. Floreix d'agost a octubre.

Distribució | Àmplia distribució per la península Ibèrica. Espècie autòctona.

Hàbitat | Típica de sèquies de curs lent, també es troba en rierols i estanys pobres en nutrients. Vol sol moderat.

Plantació | En jardineres o al sediment a una profunditat entre 20 i 60 cm sota l'aigua.

Valor ecològic | Hidròfit que indica una bona qualitat de l'aigua. Interessant com a oxigenador i com a refugi de fauna.

Salicària (*Lythrum salicaria*)

Descripció | Planta higròfila, perenne, de fulles lanceolades de color verd. Assoleix alçàries de 60 a 120 cm. Floreix de maig a setembre. Les flors es disposen en espigues de color porpra.

Distribució | Europa i Àsia. Espècie autòctona.

Hàbitat | Vores de rius i rierols, i aiguamolls.

Plantació | En jardineres o directament al substrat a través de llavors o per divisió de mata, a nivell de l'aigua o fins a 10 cm de profunditat. Aguanta les gelades.

Valor ecològic | Planta amb propietats astringents. Actua com a refugi de fauna. Les seves flors són molt atractives per a insectes, com ara abelles i papallones.

Tàlia (*Thalia dealbata*)

Descripció | Planta helòfita de tiges erectes i amb fulles grans i ovoides, amb llargs peduncles. Les flors són de color violeta i es disposen en espigues. Floreix de juny a agost.

Distribució | Sud dels EUA. Planta exòtica.

Hàbitat | Estanys, aiguamolls i maresmes.

Plantació | En jardineres o al sediment, exposada al sol, a 10-30 cm sota el nivell de l'aigua. No és invasiva.

Valor ecològic | Reté nutrients de l'aigua. Crea biòtops per a amfibis i invertebrats. Les flors atrauen les abelles.

RELACIÓ D'ESPÈCIES DE FAUNA

Nom català	Nom castellà	Nom científic
Carpí daurat	Carpín dorado	<i>Carassius auratus</i>
Granota verda	Rana común	<i>Pelophylax perezi</i>
Reineta	Ranita meridional	<i>Hyla meridionalis</i>
Tòtil	Sapo partero	<i>Alytes obstetricans</i>
Tortuga de rierol	Galápago leproso	<i>Mauremys leprosa</i>
Ànec collverd	Ánade real	<i>Anas platyrhynchos</i>
Bernat pescaire	Garza real	<i>Ardea cynerea</i>
Blauet	Martín pescador	<i>Alcedo atthis</i>
Cuereta blanca	Lavandera blanca	<i>Motacilla alba</i>
Martinet blanc	Garceta común	<i>Egretta garzetta</i>
Polla d'aigua	Polla de agua	<i>Gallinula chloropus</i>
Ratpenat	Murciélago	<i>Pipistrellus sp.</i>
Cargol d'aigua	Caracol acuático	<i>Physella acuta; Lymnaea</i>
Emperador blau	Libélula emperador	<i>Anax imperator</i>
Mosquit	Mosquito	<i>Culex sp., Chironomus sp.</i>
Parot cuanegre	Libélula	<i>Orthetrum cancellatum</i>
Pixaví nervat	Libélula	<i>Sympetrum fonscolombii</i>
Puça d'aigua	Pulga de agua	<i>Daphnia sp.</i>
Vimetaire occidental	Caballito del diablo	<i>Chalcolestes viridis</i>
Xinxina d'aigua	Chinche acuática	<i>Notonecta maculata</i>

Carpí daurat (*Carassius auratus*)

Descripció | Peix que pot arribar a fer 30 cm de longitud. Té el cap relativament gran en comparació amb el cos. Aleta dorsal allargada i lleugerament còncava. Boca petita sense bigotis. Pot tenir diferents colors, del groc al vermell intens.

Distribució | Àsia oriental. Va ser introduït a la península Ibèrica fa tres segles. La presència a les làmines de la xarxa de parcs és deguda a l'alliberament incontrolat.

Hàbitat | Rius de corrent lent i estanys de poca fondària amb abundant vegetació.

Biologia | Espècie que suporta bé la contaminació, la falta d'oxigen i el fred; per tant, pot subsistir en condicions molt desfavorables. Menja des de matèria vegetal fins a petits animals aquàtics. Té una alta capacitat reproductiva i, de fet, les femelles poden reproduir-se per ginogènesi, és a dir, sense la participació de mascles.

Impacte ambiental | Les altes concentracions d'aquesta espècie deterioren tant la qualitat de l'aigua com la biodiversitat de basses i estanys.

Granota verda (*Pelophylax perezi*)

Descripció | Granota gran, de coloració variable, generalment verda, però també marró, amb taques fosques. Zona ventral clara. Pupilla horitzontal. Potes llargues i robustes, adaptades al salt. El capgròs és similar al del tòtil, però se'n diferencia pel musell més afilat i per l'espíacle lateral.

Distribució | Distribuïda per tota la península Ibèrica, però en regressió en molts llocs.

Hàbitat | És l'espècie de granota més vinculada a l'aigua, no se n'allunya. Viu en basses, estanys, rierols i rius.

Biologia | Hiberna sota a l'aigua o amagada sota arrels i pedres del voltant de la bassa. Es reproduïx cap al mes de maig i fins al juliol. La femella pot pondre de 2.000 a 7.000 ous per temporada en paquets, no tan compactes com els de la reineta, que fixa a la vegetació subaquàtica. Menja tota mena d'animalons que captura a l'aigua o a terra. Els capgrossos mengen tant matèria vegetal com carronya.

Reineta (*Hyla meridionalis*)

Descripció | Petita granota d'aspecte delicat, de pell llisa i d'uns 5 cm de longitud. És de color verd lluent. La pupilla és horitzontal. El seu rauc és potent i aspre. El capgròs, també molt delicat, viu preferentment a la columna d'aigua o proper a les parets dels estanys.

Distribució | Distribuïda més aviat pel sector oriental del Principat, fonamentalment per les comarques de Barcelona i Girona. Probablement en regressió. N'hi ha poblacions a Barcelona ciutat.

Hàbitat | Espais humits amb bona cobertura arbòria i arbustiva i amb presència a les basses de plantes amb port alt.

Biologia | És de costums arborícoles. Les reinetes prenen el sol enfilades a les plantes del voltant de la bassa o de la mateixa bassa. Són territorials. Els mascles emeten un potent cant per atraure les femelles en l'època de reproducció, que és a la primavera. Menja insectes de tota mena.

Tòtil (*Alytes obstetricans*)

Descripció | Petit gripau d'uns 5 cm de color bru amb pell granulada i amb tubercles. La pupil·la és vertical i l'iris daurat, trets que el fan inconfusible. El seu rauc és un xiulet molt fi repetit a intervals. El capgròs és robust, en general fosc, i sol viure al fons de la bassa, entre els sediments.

Distribució | Ben distribuït a tot Catalunya. A Barcelona n'hi ha una nodrida població. En aquest sentit, en destaca la del Jardí Botànic Històric.

Hàbitat | Viu al costat de rierols i rieres, petits estanys i basses de reg i ornamentals amb entorns humits amb certa cobertura vegetal i estructures com munts de pedres o murs, que li serveixen de refugi.

Biologia | És un animal nocturn. L'aparellament i la fecundació dels ous es fa en terra ferma. Quan els ous estan a punt de fer eclosió, el mascle busca un punt d'aigua i se'n desfà, perquè és el mascle l'encarregat de transportar, cuidar i vigilar els ous un cop fecundats. L'adult menja petits invertebrats, mentre que el capgròs consumeix tota mena d'aliments, des de carronya fins a matèria vegetal en descomposició.

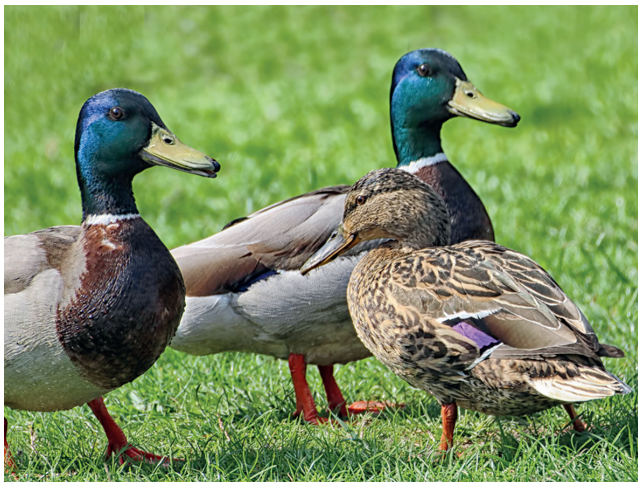
Tortuga de rierol (*Mauremys leprosa*)

Descripció | Tortuga amb la closca lleugerament aplanada. Coloració olivàcia o grisenca en els individus més vells. Al coll i a les extremitats tenen unes estries groguenques o ataronjades.

Distribució | Àmplia distribució a la península Ibèrica.

Hàbitat | Viu en rius, rierols i estanys. També en masses d'aigua grans com aiguamolls.

Biologia | Tortuga aquàtica de caràcter omnívor. Hiberna entre els mesos de novembre i febrer. A la primavera la femella pon entre 4 i 13 ous en un niu excavat a terra. Necessita llocs on prendre el sol, per regular la seva temperatura.

Ànec collverd (*Anas platyrhynchos*)

Descripció | Ànec gran. Mascle i femella diferents. El mascle té el cos gris i el cap i el coll verds. En la femella predominen els tons marrons. Coincideixen en la taca alar o espill de color blau.

Distribució | Àmpliament distribuït per la península Ibèrica i Europa.

Hàbitat | Aiguamolls tant d'aigua dolça com salada. També en llacs i estanys. No és rar veure'l en làmines urbanes grans.

Biologia | Ocell omnívor que pot buscar aliment fora de les làmines d'aigua. Construeix el seu niu amb branques entre mates de vegetació.

Bernat pescaire (*Ardea cinerea*)

Descripció | Ocell gran i esvelt, de color grisós. Potes, coll i bec llargs.

Distribució | Europa, Àsia i Àfrica. Visitant ocasional d'algunes làmines d'aigua dels parcs metropolitanans.

Hàbitat | Rius, llacs i aiguamolls.

Biologia | Cria en colònies mixtes als arbres a prop de rius o bé als canyissars i joncars dels aiguamolls. Menja peixos, amfibis, invertebrats i fins i tot petits mamífers i ocells. Construeix un gran niu de branques.

Blauet (*Alcedo atthis*)

Descripció | Petit ocell inconfusible amb els seus colors cridaners, en què predomina el blau turquesa del dors. Bec llarg i cua molt curta, igual que les potes.

Distribució | Europa, nord d'Àfrica i Àsia. El veurem exclusivament durant l'hivern als llacs grans de la xarxa de parcs metropolitans.

Hàbitat | Rius i aiguamolls.

Biologia | Fa niu en talussos de ribera, on excava un túnel de fins a un metre de llargària. Menja peixos, larves d'amfibis i insectes aquàtics.

Cuereta blanca vulgar (*Motacilla alba*)

Descripció | Petit ocell de coloració que combina el blanc, el negre i els grisos. Destaca el pitet negre i la llarga cua que balanceja de manera característica quan camina.

Distribució | Ben distribuïda arreu d'Europa. A l'hivern, ocells procedents del nord d'Europa s'incorporen a la població resident. Frequent a la majoria de parcs de la xarxa.

Hàbitat | Espais oberts més o menys vinculats a la presència d'aigua, especialment en ambients humanitzats.

Biologia | Fa niu en forats o altres espais arrecerats com tubs de desbast, ampits de finestra, entre altres. Menja insectes que sovint captura a la vora de l'aigua, al sediment.

Martinet blanc (*Egretta garzetta*)

Descripció | Ocell esvelt i blanc, excepte les potes i el bec, que són negres. Similar a l'esplugabous (*Bubulcus ibis*), del qual es diferencia bàsicament per aquests trets esmentats.

Distribució | Europa i nord d'Àfrica. Visitant ocasional dels llacs de la xarxa de parcs metropolitans.

Hàbitat | Rius, llacs i aiguamolls.

Biologia | Cria en colònies mixtes als arbres a prop de rius o bé als canyissars i joncars dels aiguamolls. Menja peixos, amfibis i invertebrats aquàtics.

Polla d'aigua (*Gallinula chloropus*)

Descripció | Ocell de mida mitjana, de color gris pissarrós amb la cua blanca. Punta del bec groga, la resta del bec vermell, color que li puja per un escut facial. Les potes són d'un color verd grogós, amb els dits molt llargs, adaptació que li permet caminar sobre la vegetació submergida.

Distribució | Europa, Àfrica i Àsia. Ocell habitualment present en algunes làmines de la xarxa de parcs metropolitans, sobretot als llacs grans com el del parc de Can Zam (Santa Coloma de Gramenet) i de la Muntanyeta (Sant Boi de Llobregat).

Hàbitat | Maresmes, aiguamolls, rius i estanys. També cria als estanys artificials mentre tinguin zones amb vegetació.

Biologia | Construeix nius entre la vegetació higròfita, a prop o sobre l'aigua. La seva dieta és omnívora.

Ratpenat (*diverses espècies*)

Descripció | Els ratpenats són petits mamífers alats, amb ulls petits i amb orelles en general molt visibles. Boca amb dentició molt esmolada. Coloració fosca o bruna. A les ciutats són més freqüents les espècies del gènere *Pipistrellus*.

Distribució | Arreu del món, menys als extrems més freds o als indrets molt calorosos i secs.

Hàbitat | Molt variable, des de boscos primaris ben conservats fins a zones molt humanitzades, en aquest cas a prop de punts d'aigua.

Biologia | Les espècies presents a les ciutats es refugien i crien en esclerxes d'edificis o grans arbres. Hibernen en refugis amb temperatures estables. Accepten bé les caixes niu com a refugi primaveral i estival.

Valor ambiental | Els ratpenats són uns grans consumidors d'insectes. Poden ingerir al dia l'equivalent a un 1/3 del seu pes de mosquits, mosques i arnes. Per tant, col·laboren en el control de plagues.

Cargol d'aigua (diverses espècies)

Descripció | Cargols amb la conquilla allargada i brillant, tret dels cargols del gènere *Planorbis* i *Planorbella*, que la tenen en forma d'espiral i aplanada lateralment.

Distribució | Mundial.

Hàbitat | Basses de reg, estanys naturals, rius i làmines ornamentals no clorades.

Biologia | Algunes espècies poden aguantar força bé la contaminació orgànica. Mengen tota mena de detritus, vegetació morta i algues.

Emperador blau (*Anax imperator*)

Descripció | És la libèl·lula europea més gran. El mascle té el cos verd amb l'abdomen blau amb una marcada línia negra, mentre que la femella és més verda (algunes són també blaves). Les ales de les femelles són una mica fosques.

Distribució | En temps recents ha colonitzat l'Europa mediterrània des d'Àfrica.

Hàbitat | Llacunes, estanys i rierols de curs lent. També en basses ornamentals.

Biologia | És l'única espècie del gènere *Anax* la femella de la qual pon els ous sense la companyia del mascle, que és un patruller incansable. La seva grandària li permet gran autonomia de vol, de manera que no és infreqüent veure-la lluny de l'aigua.

Mosquit (diverses espècies)

Descripció | Insectes de l'ordre dels dípters. Durant el seu cicle vital experimenten una metamorfosi completa: de l'ou neixen larves totalment aquàtiques, les quals es transformen en pupes, de les quals surten les formes adultes alades i voladores. Les larves tenen un cap ben desenvolupat amb el cos allargat, semblant a un cuc. Les larves de les espècies que viuen a la columna d'aigua es desplacen amb moviments espasmòdics, molt característics. El mosquit *Culex pipiens* adult és de color marró amb pocs contrastos, mentre que el mosquit tigre *Aedes albopictus* és de color negre amb unes visibles línies blanques al tòrax i a l'abdomen. Els mascles dels mosquits de la família dels quironòmids presenten un característic plomall al cap.

Distribució | Mundial.

Hàbitat | Sistemes aquàtics, des de tolls d'aigua fins a grans rius.

Biologia | La larva s'alimenta de partícules que filtra de la columna d'aigua o del sediment, principalment fitoplàncton, però també bacteris i altres microorganismes. Les femelles d'algunes espècies de mosquits són hematòfagues, és a dir, mengen sang, que obtenen picant diferents hostes, entre els quals hi ha l'ésser humà, però la gran majoria d'espècies no piquen i són uns dels pilars fonamentals de la cadena tròfica.

Parot cuanegre (*Orthetrum cancellatum*)

Descripció | Libèl·lula més robusta que altres espècies similars. Mascle amb l'abdomen blau amb la part final fosca. Femella groga amb marques linears estretes i marcades. El mascle immadur és com la femella.

Distribució | Europa, Àsia i nord d'Àfrica.

Hàbitat | Làmines d'aigua artificials, estanys i rius de corrent lent amb poca vegetació marginal.

Biologia | Especialment abundant entre juny i agost. Els mascles patrollen enèrgicament arran de l'aigua. Captura al vol petits insectes.

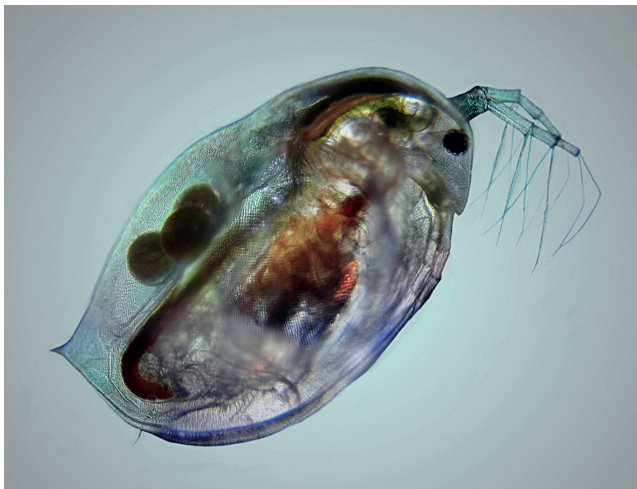
Pixaví nerrat (*Sympetrum fonscolombii*)

Descripció | Els mascles tenen el cos vermell amb la part inferior dels ulls blava. Potes negres amb taques grogues. La femella és d'un color més pàl·lid, amb dues línies paral·leles negres al llarg de l'abdomen.

Distribució | Europa, Àsia i Àfrica. Realitza desplaçaments migratoris.

Hàbitat | Qualsevol medi aquàtic, amb preferència els estanys i rius de corrent lent.

Biologia | Més energètica que les altres espècies del gènere *Sympetrum*, aquesta libèl·lula pon els ous en aigües obertes. De fet, durant les migracions, s'han vist parelles que fan postes en el mar obert. Menja insectes que caça al vol.

Puça d'aigua (*Daphnia sp.*)

Descripció | Petit crustaci planctònic, de la família dels cladòcers. Té el cos translúcid, de manera que amb una lupa potent se'n poden observar els òrgans. El cap està fusionat al cos. Amb les potes, en constant moviment, crea un flux d'aigua amb què condueix l'aliment al seu tracte digestiu. Amb les potes anteriors, transformades en una mena de filtre extern, impedeix la ingesta d'elements massa grans.

Distribució | Mundial.

Hàbitat | Sistemes aquàtics, des de tolls d'aigua fins a grans rius.

Biologia | S'alimenta de partícules que filtra de la columna d'aigua, principalment fitoplàncton, però també bacteris i altres microorganismes. Contribueix a la transparència de l'aigua. Es reproduïx per partenogènesi o per reproducció sexual en certes condicions ambientals com la sequera. Els ous fecundats disposen d'una capa protectora que els garanteix la supervivència en èpoques de sequera.

Vimetaire occidental (*Chalcolestes viridis*)

Descripció | El mascle té els ulls verd daurat i l'abdomen més fi que el de la femella. Són de color verd metal·litzat. El pterostigma és de color clar.

Distribució | Nord d'Àfrica, Europa meridional i central i l'Orient Mitjà.

Hàbitat | Tota mena de basses naturals i artificials, també en aigües corrents.

Biologia | Completen la seva metamorfosi entre finals de maig i principis de setembre. Els immadurs es queden a l'hàbitat de naixement, l'abandonen a finals de la tardor i no hi tornen fins a la maduresa. La posta té lloc a finals de la tardor: ponen els ous a l'escorça d'arbres i arbustos a prop de l'aigua i la larva quan neix es deixa caure a l'aigua o la va a buscar per continuar el desenvolupament.

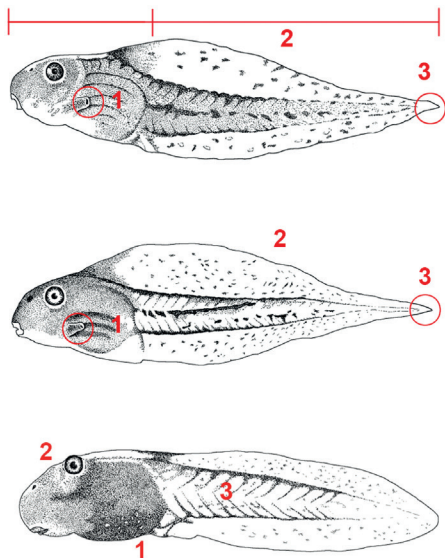
Xinxxa d'aigua (*Notonecta maculata*)

Descripció | Petit insecte aquàtic de l'ordre dels hemípters. De color marró fosc, ulls grans i amb extremitats adaptades per a la natació. Neda d'esquenes i té capacitat de vol.

Distribució | Europea.

Hàbitat | Basses de reg, estanys naturals, rius i làmines ornamentals no clorades.

Biologia | Insecte molt voraç que menja tota mena d'invertebrats aquàtics, incloses les larves de mosquit. Davant la presència de predadors com els peixos, pot canviar de bassa, però també és possible que romangui tota la seva vida a una mateixa bassa.

SAPS DIFERENCIAR ELS CAPGROSSOS D'AQUESTS AMFIBIS?

Granota verda (*Pelophylax perezi*). La mida dels capgrossos hivernants sol ser gran. Espiracle situat a la banda esquerra del cos (1). Cua llarga, aproximadament el doble que la longitud del cos, amb la cresta de la part dorsal més ampla (2). La punta de la cua acaba en un angle agut (3). Bec fi. Coloració marró fosc amb alguna taca verda.

Reineta (*Hyla meridionalis*). Capgròs petit amb l'espiracle situat a la banda esquerra del cos (1). Cua amb una cresta molt ampla i desenvolupada (2), l'extrem de la qual acaba en punta (3). Al ventre té unes clares iridescències. Coloració entre marró i verda.

Tòtil (*Alytes obstetricans*). La mida dels capgrossos hivernants sol ser gran, de fins a 7 o 8 cm. Espiracle ventral (1). Ulls petits situats a la part alta del cap (2). Cua força musculada i amb la punta més arrodonida (3). Coloració molt variable, entre bruna i grisa, amb taques fosques, sobretot a la cua, i punts negres al cos.

SAPS DIFERENCIAR LES NIMFES DE LIBÈL·LULA?

Larves grans, nedadores. Poden explorar qualsevol racó de la bassa. Família *aeshnidae*. Gèneres: *anax*, *aeshna*, entre altres.

Larves petites però robustes que es mouen pel sediment o entre la vegetació. Diferents famílies. Espècies: *sympetrum*, *crocothemis*, entre altres.

Larves petites que es mouen per la columna de l'aigua o pel substrat. Cos allargat i estilitzat. Els adults s'anomenen cavallets del diable. Gèneres: *lestes*, *chalconestetes*, *ischnura*.

www.amb.cat

Edició i coordinació

AMB

Continguts

Sergi Garcia (Galanthus)

Imatges

Guillem Pascual, Sergi Garcia, Marina Miró i Octavi Borrue

